

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Faculty of Social Sciences, Charles University
Smetanovo náměstí 6, 110 01 Praha 1
telefon: 00420 2 / 242 38 450
fax: 00420 2 / 242 35 644

Posudek oponenta bakalářské práce
Bubeníčková, Veronika. Střet civilizací po 11. září 2001. IMS FSV UK, LS 2009/2010

Práce Veroniky Bubeníčkové si klade za cíl analyzovat základní teze známého díla Samuela Huntingtona *Střet civilizací?*, poukázat na hlavní argumenty kritiků této práce a provést rozbor několika vybraných konfliktů ve světě z hlediska validity Huntingtonových tezí. Práce jistě své opodstatnění má, neboť *Střet civilizací?* vyvolal a stále vyvolává poměrně intenzivní debaty mezi odborníky i laickou veřejností. Na druhou stranu však osobně nevěřím tomu, že by toto dílo mělo až tak zásadní dopad na smýšlení veřejnosti a hlavně politických představitelů, což autorka naznačuje na straně 30.

První a druhá část práce jsou věnována samotné knize *Střetu civilizací?* a osobě jejího autora. Autorka zde stručně shrnuje základní Huntingtonovy teze a snaží se je zasadit do širšího kontextu vědecko-metodologického diskurzu. Této části práce nelze v zásadě nic vytknout, byť jsou Huntingtonovy teze předkládány v poněkud zhuštěné podobě. Snad jen snaha „zaškatulkovat“ Huntingtona do francouzské či německé školy působí poněkud křečovitě – osobně se domnívám, že jeho dílo je natolik eklektické, že v něm lze vystopovat dosti výrazné stopy obou myšlenkových proudů, aniž by jeden vyloženě převládal. Navíc autorka sama uvádí, že Huntington často zaměňuje používané výrazy, které nejsou většinou jasně definovány (s. 22) a lze proto jen obtížně určit, který myšlenkový směr jej ovlivnil více než ostatní (například termín civilizace ve francouzské škole a jeho přibližný ekvivalent kultura v německé škole mohl ve *Střetu civilizací?* poněkud splývat).

Třetí kapitola práce je věnována kritice Huntingtona. Zde bych měl dvě zásadnější připomínky. Autorka na úvod píše, že vychází z domácích i zahraničních zdrojů. Drtivá většina citací je však z jednoho sborníku, který vyšel v České republice (*Střet civilizací? Dominance Západu, nebo dialog světových kultur*. Praha 2002). Kompetence a odbornost autorů tohoto sborníku (např. doc. Mendel, prof. Kropáček, dr. Zbořil) je nesporná. Přesto bych vítal, kdyby byla přece jen více zmíněna i zahraniční kritika (její zastoupení v rámci kapitoly je podle mého názoru ne zcela dostatečné). Také by mě docela zajímal vlastní názor autorky na tuto kritiku, respektive na to, zda je oprávněná či nikoliv. Pak by se totiž nejednalo o pouhou kompilaci kritických poznámek, ale i o zařazení vlastních poznatků a argumentů, což by jistě zvýšilo zajímavost a přínos práce.

Za asi nejproblematictější část práce ale považuji třetí kapitolu. Je pochopitelné, že autorka nemohla na malém rozsahu bakalářské práce provést zevrubnou analýzu všech probíhajících konfliktů. Výběr ročenky SIPRI, respektive jejího přehledu konfliktů v letech 2002-2009, nepovažuji nicméně za úplně šťastný. Zejména kritérium 1,000 mrtvých ročně, samo o sobě diskutabilní vzhledem k možnosti umělého snižování priznaných obětí ze strany „oficiálních míst“, mi nepřijde z pohledu autorčina výzkumného záměru příliš relevantní. Jako typický příklad konfliktu, který v přehledu není a který by naplňoval alespoň částečně Huntingtonovy představy, je ozbrojené povstání muslimů na jihu Thajska proti bangkoké vládě. Jedná se o konflikt, který je na „zlomové linii“ (buddhismus vs. islám) a zapojuje se do něj na straně povstalců Malajsie, čímž je naplněno i kritérium zapojení „spřízněných států“. Dalším podobným konfliktem, který neprošel výběrem autorky, je pak například vyhrocená situace v Africkém rohu (etiopská intervence v Somálsku a zapojení spřízněných států na obou stranách konfliktu).

Dalším problémem pak jsou krátké pasáže, věnované jednotlivým konfliktům. Domnívám se, že při jejich zpracování mohla autorka přece jen využít širší škálu zdrojů než jsou ty, kterých použila (často se například opakují odkazy na CIA World Factbook, na články v médiích nebo na bakalářské a diplomové práce). U některých konfliktů pak nejsou uvedeny zcela přesné informace o jejich povaze. Jen namátkou – nedomnívám se, že by Kašmír oplýval nerostným bohatstvím, ani že by zde měly významnější zájmy Spojené státy (s. 41). Ani tvrzení, že Američané straní Pákistánu, není nutně pravdivé, zejména ve světle ochlazení vztahů mezi oběma zeměmi a naopak americkým snahám navázat mnohem užší vztahy s Indií. U konfliktu na Srí Lance je sice pravdou, že se do něj přímo nezapojila žádná okolní země (s. 43), ale indická podpora tamilským povstalcům byla po mnoho let jedním z hlavních důvodů, proč dokázali vzdorovat vládě v Colombu. U čečenského konfliktu pak napojení na teroristické organizace a sítě v dalších zemích není podle mého názoru spekulací (s. 45), ale spíše realitou... U afrických konfliktů obecně je pak problém v tom, že pokud ani Huntington na „africkou civilizaci“ nevztahuje kritérium jednotného náboženství („historický vliv islámské a západní kultury“, s. 18), nelze v těchto konfliktech náboženský princip dost dobře hledat.

Závěr práce je dle mého názoru až příliš krátký a opět se kromě několika vět omezuje na shrnutí toho, co již zaznělo.

Rozčlenění použitých zdrojů je poněkud zmateční – literatura je vždy sekundární, primární jsou zdroje...

Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením mezi **velmi dobře** a **dobře** v závislosti na posouzení komise a výkon u obhajoby.

V Praze dne 9. 6. 2010

PhDr. Jan Bečka